

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

Тези

66-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників, аспірантів
та студентів університету
Том 3

15 квітня – 15 травня 2014 р.

Полтава 2014

УДК 043.2
ББК 448лО

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка заборонено*

Редакційна колегія:

- Онищенко В.О. д.е.н., проф., ректор Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, зав. каф. фінансів та банківської справи
- Шулик В.В. д.арх., проф., в.о. проректора з наукової та інноваційної роботи
- Муравльов В.В. к.т.н., доц., в.о. проректора з науково-педагогічної та методичної роботи
- Бендес Ю.П. к.ф-м.н., доц., декана факультету інформаційних та телекомунікаційних технологій і систем
- Іваницька І.О. к.х.н., доц., декан гуманітарного факультету
- Комеліна О.В. д.е.н., проф., декан факультету менеджменту і бізнесу
- Нестеренко М.П. д.т.н., доц., декан будівельного факультету
- Нижник О.В. д.т.н., с.н.с, декана електромеханічного факультету
- Павленко А.М. д.т.н., проф., декан факультету нафти і газу та природокористування, завідувач кафедри теплогазопостачання, вентиляції та теплоенергетики
- Семко О.В. д.т.н., проф., декан архітектурного факультету, завідувач кафедри архітектури та міського будівництва;
- Шинкаренко Р.В. к.е.н., доц., декан фінансово-економічного факультету

Тези 66-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. Том 3. (Полтава, 15 квітня – 15 травня 2014 р.) – Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 394 с.

У збірнику тез висвітлені результати наукових досліджень професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету.

©Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка,
2014

*І.О. Свинаренко, магістрант,
С.В. Онищенко, к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах трансформаційних змін, нафтопереробна галузь України характеризується енергетичною залежністю від зовнішніх поставок енергоносіїв, значним зношенням основних фондів галузі, відсутністю у держави можливості різними економічними методами впливати на ринок сировинних ресурсів і т.ін. Всі ці перераховані фактори у своїй сукупності, обумовлюють необхідність вирізнити ряд проблем, які спричиняють виникнення та посилення кризових тенденцій у нафтопереробній галузі України. Головними проблемами можуть бути названі наступні.

Неефективна державна політика на ринку нафти і нафтопродуктів. Фактично, можна говорити про відсутність державної політики на українському ринку нафти і нафтопродуктів, зокрема, у галузі нафтопереробки. Єдина цільова державна програма, що стосувалася сектору, була розроблена і прийнята в 1993р., але виконана не була. Надалі жодні програмні документи стратегічного характеру стосовно розвитку галузі не приймалися. У запропонованій Оновленій Енергетичній стратегії України на період до 2030р. нафтопереробній галузі приділена лише другорядна увага, шляхи розвитку вітчизняної нафтопереробки, національного паливного ринку (включаючи стимулювання впровадження альтернативних палив) належним чином не висвітлені. У результаті, нафтопереробна галузь (як і ринок нафтопродуктів) тривалий час знаходяться в «ручному управлінні», є значною мірою тінізованими, нестабільними, містять високу концентрацію ризиків, а відтак – позбавлені інвестиційної привабливості[4].

Низька конкурентоспроможність нафтопереробних підприємств України – що виразно пов'язано з ситуацією із скасуванням ввізних мит. Якщо з одного боку, ця ситуація виявила вади державної політики на ринку нафтопродуктів, то з іншого – неконкурентоспроможність української нафтопереробки за параметрами ціна-якість, порівняно навіть з нафтопереробними підприємствами Литви та Білорусі. Реальними є також перспективи зниження експортних можливостей української нафтопереробної промисловості через зволікання процесу впровадження європейських стандартів якості палив та надто тривалу практику надання державою дозволів окремим нафтопереробним підприємствам на виробництво палива з підвищеним вмістом сірки, яке не відповідає навіть

національним стандартам, в обмін на його постачання до аграрного сектору під час посівних і збиральних кампаній [5].

Протягом останніх років підприємства нафтопереробної галузі України залежать від імпорту нафти з єдиного джерела – Російської Федерації та Білорусії. Тому українська нафтопереробка фактично залежить від російського та білоруського нафтового ринку.

Непрозорість паливного ринку. Завданнями держави є проведення ефективної політики стосовно паливного ринку шляхом вчасного (прогнозування обсягів сезонного збільшення попиту на паливо та різкого збільшення цін на нафту на світовому ринку за рахунок моніторингу цін на нафтопродукти), адекватного за кількістю та масштабами (ставки мит і зборів) заходів коригування роботи ринку нафтопродуктів.

Відсутність у нафтопереробних підприємств стимулів до широкомасштабної реконструкції і модернізації. Незважаючи на те, що на окремих українських нафтопереробних підприємствах здійснюється модернізація виробництва і збудовані деякі сучасні технологічні установки, цей процес має характер переважно заміни застарілого обладнання для підтримки виробничих потужностей в робочому стані. Належний контроль з боку держави над виконанням власниками їх інвестиційних зобов'язань у частинах реконструкції і модернізації підприємств та забезпечення виробництва якісних палив фактично відсутній. Відсутні також як заохочувальні (податкові, митні тощо), так і примусові заходи (штрафи, скасування договорів купівлі-продажу акцій тощо) із стимулювання підприємців до реконструкції і модернізації галузі. Врешті, відсутня у виробників нафтопродуктів і конкуренція – як через значний рівень монополізації українського ринку фактично трьома крупними російськими компаніями, так і через слабкий розвиток ринку альтернативних палив.

Практика різкого підвищення залізничних тарифів. Залізничні вантажні тарифи зросли приблизно на 50%, що негативно позначилося на рентабельності експорту нафтопродуктів (насамперед, мазуту). Це стало результатом, зокрема, невирішеності питання індексації тарифів відповідно до зростання цін в економіці.

Сучасний фінансовий стан галузі характеризується як важкий. Більшість підприємств нафтопереробної галузі України закінчили 2012 фінансовий рік з мінімальними прибутками або збитками. Протягом 2009 – 2012рр. для нафтопереробної промисловості спостерігається неадекватність фінансових та виробничих результатів, що виявляється в погіршенні динаміки основних фінансових показників при зростанні вартості сировини, а отже – і цін на нафтопродукти. Тому, незважаючи на досить високі ціни як на нафту, так і на нафтопродукти, фінансовий стан більшості нафтопереробних підприємств залишається вкрай важким. Більшість підприємств галузі не мають достатніх обігових коштів для

стабільної роботи і власних фінансових джерел для реалізації програм модернізації та реконструкції, що стало наслідком неефективної економічної політики держави [1].

Пріоритетними цілями держави в нафтопереробній галузі є збільшення ВВП України в довгостроковій перспективі, у тому числі за рахунок створення робочих місць і стимулювання виробництва продукції з високою доданою вартістю, підвищення енергетичної незалежності України та зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище. Для того щоб досягти цих цілей, державі необхідно стимулювати розвиток нафтопереробної галузі до конкурентоспроможного рівня в розмірі, необхідному для задоволення потреб внутрішнього ринку. Першочерговим завданням є нарощування потужностей вторинної і третинної переробки найбільш великими та сучасними заводами для збільшення виходу світлих нафтопродуктів до 80-85%. У довгостроковій перспективі необхідно здійснювати поступовий перехід на більш високі стандарти якості палива, виробленого в Україні, для відповідності європейським стандартам. Сукупні інвестиції в модернізацію найбільших і найсучасніших заводів складуть 29-44 млрд. гривень.

У зв'язку із прогнозованим зростанням попиту на нафтопродукти, можливою зміною кон'юнктури і митних режимів на зовнішніх ринках у майбутньому та наявністю природної частки локального ринку можна розраховувати на збільшення завантаження українських нафтопереробних підприємств до 2020 р. Це підвищить конкурентоспроможність заводів і економічну доцільність інвестицій у переробку[3].

Таким чином, при досягненні конкурентного технологічного рівня українськими нафтопереробними заводами до 2020 р. і можливої зміни митних режимів на зовнішніх ринках, очікуваний обсяг первинної переробки нафти при реалізації базового сценарію розвитку внутрішнього попиту може скласти 11,7 млн. т при цільовій частці виходу світлих нафтопродуктів 80%. У 2030 р. ці показники складуть, відповідно, 14,4 млн. т і 85%.

Література

- 1. Аптекарь, С. С. Сучасний стан нафтової промисловості України: проблеми і шляхи подолання кризи нафтових ресурсів / С. С. Аптекарь, А. Ю. Дронова. – 2009.*
- 2. Бурлака, В. Г. Про причини кризових явищ на ринку нафтопродуктів України / В. Г. Бурлака. – Дзеркалотижня, 25 червня 2005р., С.8.*
- 3. Бурлака, Г. Г. Стратегія нафтопродуктозабезпечення як складова енергобезпеки України / Г. Г. Бурлака // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №9. – С. 43-49.*
- 4. Оновлена Енергетична стратегія України на період до 2030 р.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №1071-р – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.*
- 5. Нафтопереробна промисловість України: стан, проблеми і шляхи розвитку – Національна безпека і оборона, 2006, №3 (75), с. 48.*